

Drugsbestrijding door de Koninklijke Marine

P.J.J. van der Kruit en D.S. Blocq

Hr. Ms. *Bloys Van Treslong*, het stationsschip van de Koninklijke Marine (KM) in de West, vaart op volle zee ter hoogte van Aruba richting Venezuela. Hr. Ms. *Bloys Van Treslong* heeft zeer betrouwbare informatie ontvangen van de Amerikaanse Drugs Enforcement Administration (DEA) dat een aantal go-fasts, kleine zeer snelle schepen, onderweg is van Venezuela naar de Nederlandse Antillen met een lading drugs aan boord. Op zeker moment ziet de officier van de wacht aan boord van Hr. Ms. *Bloys Van Treslong* een go-fast met Venezolaanse vlag, met hoge snelheid vanuit de Venezolaanse territoriale wateren varen. De waarschijnlijkheid dat de go-fast drugs aan boord heeft is aanzienlijk. Hr. Ms. *Bloys Van Treslong* vraagt toestemming aan de Venezolaanse autoriteiten om de go-fast te mogen aanhouden, terwijl deze op volle snelheid doorvaart. Venezuela wil in eerste instantie geen toestemming geven. Vanuit de Antillen en de Verenigde Staten wordt aangedrongen op toestemming. Dit proces duurt zo lang dat toestemming uiteindelijk zinloos is geworden. De go-fast is uit het zicht verdwenen, en kan niet meer worden aangehouden.

De casus is fictief, maar illustratief voor de werkelijkheid van drugsbestrijding op zee door de Koninklijke Marine. In dit artikel wordt de nadruk gelegd op de drugsbestrijding door de Koninklijke Marine in het Nederlandse kustgebied en in het Caribische gedeelte van het Koninkrijk der Nederlanden. Verder zullen er enkele beperkingen van de drugsbestrijding worden beschreven. Deze beperkingen kunnen worden verdeeld in ten eerste de 'Caribische' beperkingen. Dit zijn de historische en culturele omstandigheden in het Caribische gebied die de drugsbestrijding op zee in het algemeen bemoeilijken. Ten tweede zijn er de beperkingen op zeerechtelijk gebied. Een drugsbestrijder op zee wil een schip dat ernstig verdacht wordt van drugsmokkel, of waarvan hij middels inlichtingen zeker weet dat het drugs smokkelt, aanhouden en onderzoeken. Dit blijkt niet altijd te kunnen.

* De auteurs zijn verbonden aan het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) te Den Helder. Zij zijn respectievelijk Kapitein Luitenant ter Zee en Luitenant ter Zee der tweede klasse bij de Koninklijke Marine. Zij schreven dit artikel op persoonlijke titel.

Drugssmokkel en de Koninklijke Marine

Drugssmokkel is een wereldwijd probleem. De gehele internationale samenleving ondervindt hinder van de productie en consumptie van en de illegale handel in drugs.¹ Het Koninkrijk der Nederlanden is geen uitzondering. Hieronder worden achtereenvolgens besproken de bestrijding van illegaal drugstransport in het Nederlands kustgebied en de bestrijding van illegaal drugstransport in het Caribische Gebied. Daarbij zal in het bijzonder aandacht worden besteed aan de rol van de Koninklijke Marine.

Drugssmokkel in Nederlands kustgebied

In Nederlandse territoriale wateren – dat wil zeggen de maritieme binnenwateren en de territoriale zee – hebben de Nederlandse autoriteiten de bevoegdheid om van drugssmokkel verdachte vreemde schepen aan te houden, te doorzoeken en goederen in beslag te nemen overeenkomstig internationaal recht. Nederland heeft gebruikgemaakt van die bevoegdheid middels de Opiumwet. Daarin is bepaald dat Nederlandse opsporingsambtenaren toegang hebben tot van drugssmokkel verdachte schepen, en bevoegd zijn tot eventuele inbeslagneming van drugs. De Koninklijke Marine is niet bevoegd tot opsporing en inbeslagneming van drugs in Nederlandse territoriale wateren; officieren van justitie, marechaussee en politie wel. Laatstgenoemden kunnen in hun taken wel worden bijgestaan door de Koninklijke Marine in het kader van het samenwerkingsverband van de Nederlandse Kustwacht.

De Nederlandse Kustwacht is een samenwerkingsverband van meerdere departementen en is ingesteld in 1987. De operationele leiding is in handen van de Koninklijke Marine. Het werkgebied van de Kustwacht omvat de territoriale wateren en het Nederlandse deel van het Continentale Plat. Drugsbestrijding valt onder de handhavingstaak van de Kustwacht. Voor de uitvoering van deze taak worden varende en vliegende eenheden ter beschikking gesteld door de Koninklijke Marine.

¹ Zie algemeen: Global illicit drug trends 2002, United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention (2002), at http://www.undcp.org/pdf/report_2002-06-26_1/report_2002-06-26_1.pdf. Zie ook: Security Council, SC Resolutie 1373, 4385th meeting (2001).

Buiten de eigen territoriale wateren mag Nederland in beginsel geen vreemde schepen aanhouden of onderzoeken. Echter, overeenkomstig de Vienna Convention² is aanhouding, onderzoek en inbeslagneming wel mogelijk met toestemming van de vlaggenstaat.³ Laatstgenoemde activiteiten mogen volgens de Vienna Convention alleen worden verricht door oorlogsschepen, of andere duidelijk herkenbare overheidsschepen.⁴ Nederland zet schepen en vliegtuigen van de Koninklijke Marine in bij de bestrijding van illegaal drugstransport buiten de territoriale wateren. Indien nodig zal een opsporingsambtenaar embarkeren om te voldoen aan de nationale wettelijke eisen.

Drugstransport in het Caribische gebied

De Nederlandse Antillen en Aruba zijn autonome delen van het Koninkrijk der Nederlanden. De defensie ervan is toegewezen aan de Koninklijke Marine. Justitie, waaronder drugsbestrijding valt, is een landsaangelegenheid. De hoogste militaire vertegenwoordiger is de Commandant der Zeemacht in het Caribische gebied. Hij voert het bevel over en geeft aansturing aan alle defensie-eenheden die in het gebied zijn gestationeerd. Een afgeleide taak van deze bevelhebber is het 'ondercommandantschap' in de Internationale Drugsbestrijding-organisatie Joint Inter Agency Task Force-East (JIATF-East), die vanuit Key West wordt geleid door de Verenigde Staten. Hij is daarnaast ook Commandant van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KWNA&A). Deze Kustwacht is in 1996 opgericht en is een samenwerkingsverband tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland.

De opdracht van de Kustwacht is 'de maritieme rechtshandhaving (toezicht en opsporing) alsmede de maritieme veiligheid binnen het verantwoordelijkheidsgebied zoals vastgesteld in desbetreffende regelgeving'.⁵ Uit deze opdracht komt de taak 'toezicht en opsporing' voort. Hieronder valt de drugsbestrijding op zee. De middelen van de Kustwacht bestaan uit defensiemiddelen (Koninklijke Marine) en eigen eenheden. De Koninklijke Marine stelt onder andere een fregat, meerdere patrouillevliegtuigen en helikopters beschikbaar aan de

2 United Nations Convention Against Illicit Traffic in Drugs and Psychotropic Substances, 1988 (hierna: 'Vienna Convention').

3 Vienna Convention, art. 17 (3) en (4).

4 Id. art. 17 (10). Zie voor definitie oorlogsschip VN Zeerechtverdrag, art. 29.

5 Zie ook Voorlopige regeling Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba, Stb. 1995, 618.

Kustwacht. De eigen middelen van de Kustwacht bestaan uit drie cutters voor operaties op zee, vier patrouilleboten voor de kustwateren en zes zeer snelle inshore-patrouilleboten. Bij de Kustwacht werken meer dan honderdvijftig personen, voor het merendeel Antillianen en Arubanen. De operationele leiding wordt uitgeoefend vanuit het nieuwe Kustwachtcentrum op de Marinebasis Parera te Curaçao. In de strijd tegen de illegale drugshandel over zee opereert de Kustwacht zij aan zij met de douane en politie. Dit trio raakt steeds beter op dreef, onder meer als gevolg van de versmelting van bevoegdheden. Zo bezit een deel van het kustwachtpersoneel al de status van bijzonder opsporingsambtenaar en wordt er momenteel bezien of het in aanmerking komt voor die van onbezoldigd douanier met toezichthoudende bevoegdheden. In vergelijking met andere Caribische landen is de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba omvangrijk en modern. Jaarlijks worden er duizenden kilo's drugs, voornamelijk cocaïne en marihuana, in beslag genomen. Voor het handhaven van nationale drugswetgeving in territoriale wateren van de Nederlandse Antillen en Aruba geldt dat de Kustwacht weliswaar vreemde van drugs verdachte schepen kan achtervolgen, maar niet kan aanhouden of onderzoeken zonder een bevoegd opsporingsambtenaar aan boord. Bijzondere Agenten van Politie (Bavpol) worden daarbij vaak ingezet. Bavpolers krijgen een deel van hun opleiding bij de Koninklijke Marine in Nederland.

Buiten de territoriale wateren van de Nederlandse Antillen en Aruba gelden de regels van de Vienna Convention; de respectieve autoriteiten van het Koninkrijk der Nederlanden moeten toestemming van de vlaggenstaat krijgen bij de aanhouding van vreemde, van drugs verdachte schepen. Het toestemmingsprobleem wordt momenteel gedeeltelijk omzeild door een samenwerking met de Amerikaanse Coast Guard. De Verenigde Staten hebben legio bilaterale overeenkomsten gesloten met landen in het Caribische Gebied en hebben zodoende een veel ruimere jurisdictie dan Nederland. In deze bilaterale overeenkomsten, de zogenaamde Shiprider Agreements, is permanente toestemming verleend om schepen van de andere staat aan te houden. Door teams van de Amerikaanse kustwacht, Law

Enforcement Detachments (Ledets), aan boord te plaatsen van schepen van de Koninklijke Marine, kan deze veel vaker optreden. De Koninklijke Marine verzorgt zo in zekere zin de logistieke kant van drugsbestrijding op zee, terwijl de Amerikanen de feitelijke aanhouding, het onderzoek en de eventuele inbeslagneming verrichten (zie Oléon, 1996). Op deze wijze wist onlangs weer een fregat van de Koninklijke Marine in het Oost-Caribische gebied een smokkelschip met meer dan tweeduizend kilo cocaïne te onderscheppen. De Amerikaanse Coast Guard heeft ook opsporingsambtenaren geplaatst aan boord van schepen van de U.S. Navy en de Britse Royal Navy. Indien er toestemming van de vlaggenstaat is om een verdacht schip te onderzoeken, dan wordt dit schip verzocht om een team van opsporingsambtenaren aan boord te laten. Dit team controleert de papieren, spoort de drugs op en doet eventuele aanhoudingen. Het smokkelschip wordt daarna opgebracht naar een haven, teneinde de formaliteiten af te handelen. Indien er wel toestemming is verleend door de vlaggenstaat en een verdacht schip laat geen opsporingsteam toe aan boord, dan mag het oorlogsschip geweld gebruiken. Dit is in de bilaterale of multilaterale verdragen afgedekt.

Kenmerken Caribisch gebied

Teneinde de drugsbestrijding in het Caribische gebied naar waarde te kunnen schatten dient deze in een context gezet te worden. Het Caribische gebied ligt strategisch tussen de drugs producerende landen zoals Colombia en Venezuela en de landen waar de drugs worden gebruikt, te weten de Verenigde Staten en Europa. Het uitgestrekte Caribische gebied is een regio met aanzienlijke verschillen. Er worden vier hoofdtalen gesproken: Engels, Spaans, Frans en Nederlands. Er is een variëteit aan juridische systemen en een veelheid aan etnische, culturele, religieuze en politieke verschillen. Toch wordt het Caribische gebied als een onafhankelijke eenheid beschouwd en niet als een gebied met meer dan dertig Staten. Geografisch gezien is het Caribische gebied een verzameling van eilanden, eilandjes en riffen die de Caribische zee omarmen. Tussen deze eilanden varen honder-

den vissersbootjes, vracht en cruiseschepen, zeil- en kajuitjachten. Ook vindt er druk luchtverkeer plaats tussen al deze eilanden. Daaraan kan ook nog worden toegevoegd de migratie en mobiliteit van de Caribische bevolking en de ontelbare toeristen vanuit en naar de drugsgebruikerlanden. Al deze factoren maken duidelijk dat het arme en minder ontwikkelde Caribische gebied bijna ideaal is voor doorvoer van drugs van Zuid-Amerika naar de Verenigde Staten en Europa.

In 1996 werd in het kader van de drugsbestrijding een team van Europese experts naar het Caribische gebied gestuurd. Nederland werd vertegenwoordigd door een officier van justitie en een politie-officier van Europol uit Den Haag. Deze Europese experts kwamen tot de conclusie⁶ dat er zeer fundamentele zwakheden zaten in de bestrijding van het drugsprobleem in het Caribische gebied. De volgende zwakheden werden onder meer geconstateerd:

- weinig besef en tevens onderschatting van het drugsprobleem bij de politieke leiders en het publiek;
- gebrek aan coördinatie tussen de Caribische landen onderling, tussen de donorlanden onderling en bovendien tussen de Caribische landen en de donorlanden;
- onvoldoende en inefficiënte uitrusting voor de wetshandhavers;
- gebrekkige communicatie en informatie;
- onvoldoende wetgeving en ineffectieve juridische systemen;
- gebrek aan maritieme controle;

Kortom: een gebrek aan samenwerking en coördinatie tussen de vele belanghebbende staten alsmede een gebrek aan politieke wil, personeel en middelen. Dit had tot gevolg dat het aanhouden van drugs-smokkelaars in het Caribische gebied voor vele staten in die dagen een kwestie van toeval en geluk was. Meer dan 85% van alle drugs die Zuid-Amerika verlaat gaat via het Caribische gebied, dus voornamelijk via zee. De drugssmokkelaars zijn op de hoogte van al deze fundamentele gebreken en vertrouwen daarom meer en meer op het transport via zee.⁷ Dit zijn enkele factoren die verklaren waarom er jaarlijks nog steeds honderden tonnen illegale drugs gesmokkeld wordt in het Caribische gebied.

6 *The Caribbean and the drugs problem*, Report EU Experts Group, april 1996.

7 *Illicit drug trafficking in the Caribbean region*, 3e herziene druk, mei 1997. Uitgave van United Nations Drug Control Program (UNDCP), Caribbean Regional Office te Barbados.

Zeerechtelijke beperkingen

Naast de geconstateerde historische, sociaal-economische en politieke factoren, dient in het kader van de drugsbestrijding op zee ook te worden vastgesteld dat er, vanuit het oogpunt van de drugsbestrijder, tevens enkele beperkende factoren van juridische aard bestaan. In de territoriale wateren, zo kan worden gesteld, kent de drugsbestrijding weinig juridische beperkingen. Elk land binnen het Koninkrijk der Nederlanden heeft een expliciete bevoegdheid om strafrechtelijke jurisdictie uit te oefenen in de respectieve territoriale wateren; dit zeegebied valt onder de soevereiniteit van de kuststaat.

Op volle zee echter heerst een ander regime. Aangezien geen enkele staat soevereiniteit kan claimen over enig deel van de volle zee is de rechtsorde op volle zee volledig gebaseerd op het beginsel van de vlaggenstaatjurisdictie. Dit houdt in dat schepen op volle zee zijn onderworpen aan de exclusieve jurisdictie van de staat onder wiens vlag zij varen of waar zij geregistreerd zijn. Vrijheid van scheepvaart is het uitgangspunt voor vreemde schepen op volle zee.⁸ Het VN Zeerechtverdrag⁹ geeft de volgende limitatieve lijst van uitzonderingen op de hoofdregel: piraterij, slavenhandel, ongeautoriseerde uitzendingen, statenloze schepen, en hot pursuit.¹⁰ In alle voornoemde gevallen zijn staten bevoegd een schip aan te houden en te onderzoeken. Klaarblijkelijk hebben de opstellers van het VN Zeerechtverdrag geen uitzondering willen maken op de vrijheid van scheepvaart voor illegaal drugstransport. Tijdens de onderhandelingen voor het VN Zeerechtverdrag werden wel voorstellen gedaan om voor illegaal drugstransport een uitzondering te maken op de vrijheid van scheepvaart. Dat voorstel werd echter verworpen.¹¹ Artikel 108 VN Zeerechtverdrag bepaalt slechts dat staten moeten samenwerken bij de bestrijding van internationaal drugstransport. De samenwerkingsverplichting is door staten zowel op bilateraal als op multilateraal niveau uitgewerkt. Op multilateraal niveau geldt de United Nations Convention Against Illicit Traffic in Drugs and Psychotropic Substances, 1988, de Vienna Convention als het voornaamste instrument. Op 1 februari 2003 waren 166 staten partij bij dit verdrag, waaronder Nederland. In dit

8 VN Zeerechtverdrag, art. 87.

9 Tractatenblad 1983, p. 83.

10 VN Zeerechtverdrag, art. 110.

11 C.2/Blue Paper No. 9 (1975), 3rd session, Provisions 174 B. *Reproduced in* IV Platzöder, pp. 139-145.

verdrag staat uitvoerig welke stappen een staat kan ondernemen bij de verdenking van illegaal drugstransport. Voor wat betreft vreemde schepen, bepaalt de Vienna Convention dat de vlaggenstaat in beginsel nog steeds de exclusieve rechtsmacht heeft.¹² Zodra de autoriteiten van een staat een vreemd schip, verdacht van drugssmokkel, tegenkomen in eigen of vreemde EEZ/EFZ dan wel op volle zee, dan moeten die autoriteiten toestemming vragen aan de vlaggenstaat om te mogen aanhouden, onderzoeken en eventuele andere maatregelen te nemen.¹³ In de aangrenzende zone van vreemde staten – het Koninkrijk der Nederlanden heeft op dit moment geen eigen aangrenzende zone – rust de strafrechtelijke jurisdictie voor een aantal specifieke gevallen bij de kuststaat. Illegale handel in drugs is een van die gevallen. Het is echter niet duidelijk of die strafrechtelijke jurisdictie in geval van drugssmokkel exclusief is.

Op 31 januari 1995 sloten de lidstaten van de Raad van Europa in Straatsburg de *Agreement on illicit traffic by sea, implementing article 17 of the United Nations Convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances* (hierna: 1995 Agreement).¹⁴

De 1995 Agreement is een uitwerking van artikel 17 van de Vienna Convention. Nederland heeft de Overeenkomst (nog) niet geratificeerd en is dus geen partij bij de 1995 Agreement. In beginsel is ratificatie niet van enorm belang, aangezien de situatie van exclusieve rechtsmacht van de vlaggenstaat met betrekking tot van drugs verdachte schepen tussen partijen bij de Overeenkomst nog steeds geldt. Staten die laatstgenoemde schepen waarnemen moeten volgens de 1995 Agreement toestemming vragen aan de vlaggenstaat om het vreemde verdachte schip aan te houden.¹⁵

Ten slotte heeft een kleine dertigtal staten gewerkt aan de zogenaamde *Draft Agreement concerning co-operation in suppressing illicit maritime and air trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances in the Caribbean area* (hierna: *Draft Agreement*). De *Draft Agreement* is een Nederlands initiatief, dat inhoudelijk verder gaat dan de Vienna Convention. Het initiatief behelst onder meer de mogelijkheid voor partijen om afspraken te maken die een permanente toestemming voor aanhouding en onderzoek van vreemde van drugssmokkel

12 Vienna Convention, art. 17.

13 Vienna convention, art. 17.

14 Raad van Europa, *Agreement on illicit traffic by sea, implementing article 17 of the United Nations Convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances*, 31 januari 1995.

15 1995 Agreement, art. 6.

verdachte schepen buiten de territoriale wateren mogelijk maken. Op dit moment is het verdrag echter nog een voorstel,¹⁶ en is toestemming voor aanhouding nog steeds onontbeerlijk.

Aangezien het Koninkrijk der Nederlanden momenteel weinig bilaterale verdragen met andere staten heeft betreffende aanhoudingen in geval van illegaal drugstransport, geldt voor de autoriteiten van het Koninkrijk der Nederlanden dat aanhouding van vreemde van drugs-smokkel verdachte schepen in de eigen EFZ, in vreemde EEZ/EFZ of op volle zee alleen dan is toegestaan wanneer de vlaggenstaat toestemming daarvoor verleent.

Terugkomend op het voorbeeld in de inleiding van dit artikel dient te worden geconstateerd dat het proces van het vragen van toestemming lang kan duren. Het oorlogsschip op zee dient eerst verbinding te leggen met zijn operationele commandant aan de wal, die gaat vervolgens het circuit in om ten eerste de nationaliteit van het verdachte vaartuig vast te stellen en ten tweede om toestemming te vragen om dit verdachte schip aan te houden en het te onderzoeken op drugs. In de tussentijd vaart het verdachte schip – vaak sneller dan het oorlogsschip – weg om zich veilig te stellen in een andere maritieme zone. Kortom, het is niet altijd een hoopgevend proces om van drugs-smokkel verdachte schepen aan te houden op volle zee. Er zijn overigens vele voorbeelden van aanhoudingen die wel lukten.¹⁷

Conclusie

De internationale regels betreffende de bestrijding van drugstransport over zee zijn op dit moment nog redelijk beperkt. De Nederlandse overheid is sterk afhankelijk van de medewerking van vlaggenstaten bij het onderscheppen van vreemde van drugs-smokkel verdachte schepen. De soevereiniteit van nationale staten neemt nog altijd een prominente plaats in. Recente ontwikkelingen in het Caribische gebied laten weliswaar een tendens zien van verminderde invloed van de vlaggenstaat, maar een blik op de 1995 Agreement van de Raad van Europa leert dat vlaggenstaten nog steeds hechten aan hun exclusieve rechten met betrekking tot nationale schepen.

16 Verwachte ondertekening in het voorjaar van 2003.

17 Zie dossier van het schip *Rein B*. Dit drugs-smokkelschip werd op volle zee aangehouden door een fregat van de Koninklijke Marine na toestemming van de vlaggenstaat St. Vincent en de Grenadinen. Vijftien ton hasj was het resultaat

Wat betreft de Koninklijke Marine kan geconcludeerd worden dat zij binnen de Kustwacht een belangrijke rol heeft bij de drugsbestrijding op zee. Buiten de Kustwacht om speelt zij weliswaar een voorname rol in de strijd tegen drugs, maar die rol is vooral van logistieke aard. De Koninklijke Marine heeft geen opsporingsbevoegdheid, en kan zodoende slechts schepen aanhouden, onderzoeken en drugs in beslag nemen, indien een bevoegd opsporingsambtenaar aan boord is. Maar ook als die opsporingsambtenaar aan boord is, blijkt op volle zee dat actie vaak afhankelijk blijft van de welwillendheid en bureaucratische slagvaardigheid van vlaggenstaten. Auteurs hopen dat 'the urgent need for international cooperation in suppressing illicit traffic by sea', waarover de onderhandelaars van de Draft Agreement in het Caribische Gebied spreken, nu dan ook serieus genomen gaat worden.

Literatuur

Oléon, M. de

Policing the seas; the way ahead

In: Nooy, G. de (red.), *The role of European naval forces after the Cold War*, 1996

Summaries

Justitiële verkenningen (Judicial explorations) is published nine times a year by the Research and Documentation Centre of the Dutch Ministry of Justice in co-operation with Boom Juridische uitgevers. Each issue focuses on a central theme related to criminal law, criminal policy and criminology. The section Summaries contains abstracts of the internationally most relevant articles of each issue. The central theme of this issue (vol. 29, nr. 2, 2003) is: *Criminality at sea*.

Piracy in Southeast Asia; a historical comparison

G. Teitler

This article concentrates on Southeast Asia. It tries to elucidate the phenomenon of piracy in this region by comparing two periods in which it was, and is, especially rampant. First the nineteenth century, a time when Southeast Asia formed part of colonial empires. Second the recent past and present. As to the former period the focus of the article is on the East-Indian archipelago. The comparison concentrates on three aspects of piracy. First its several forms and manifestations. Second the political ramifications that sometimes characterise piracy, as well as the links between this phenomenon and other forms of organised crime. Third the ways in which the colonial and post-colonial governments (and, as to the present, private organisations) have tried, and try, to fight piracy, and the relative effectiveness of their endeavours.

Violence at sea; exploring the nature and quantity of maritime piracy

H.G. van de Bunt and E.K.J. Pladdet

Despite its romantic and historical image, piracy is a problem that should be taken seriously. The purpose of this article is to provide an overview of the more advanced maritime piracy we are dealing with today. The first part contains various definitions of the phenomenon 'piracy'. The *Valiant Carrier* is introductory to three definitions, namely Vagg's comparison of piracy to banditry, the international

definition (art. 101 Unclos) and the IMB definition. The second part explains the nature and quantity of this crime worldwide. The number of piracy attacks registered by the Imo and IMB depends on the willingness of victims and local authorities to report. There exists a definite relation between a country's economical state and the piratical activities explored. As soon as the economy decreases, modern maritime piracy boosts. Building and maintaining relations with main lands authorities and business elites enables pirates to continue their activities on a long-term basis. Thus, their modus operandi is not solely based on their own professionalism, in terms of knowledge and technology, but is also strongly influenced by the environment in which they operate.

Scuttling and the Netherlands maritime insurance industry

E. Faber

Scuttling is one of the more spectacular instances of maritime fraud, yet it's probably not very common. A sudden upsurge in scuttling cases off the Netherlands coast just after the first World War was at the time explained by pointing at the way ships were insured – a heavy reliance on trust, a taste for premium coupled with lack of control. Today, our perspective on scuttling is very much influenced by two notorious scuttling cases, the *Lucona* and the *Salem*. Analysis of these and other cases indicates that the practice of marine insurance still seems to contribute to the phenomenon of maritime fraud. Among the criminogenic circumstances the Netherlands marine insurance industry seems to feature, the reliance on trust relationships within the market stands out. Interestingly, insurance professionals underline that they trust.

Polluting pays; organisation of international shipping encourages marine pollution

M. Harjono and E. Leemans

Discharges of toxic substances from ships, oil tanker disasters and

overfishing cause great environmental harm to the world's oceans and coasts. The companies causing damage to the environment are not being held accountable for their devastating practices. In many cases a company benefits from bringing harm to the marine environment. And in any case it usually does not lead to disadvantages for the polluting party. A mixture of elements such as basic principles applied in the shipping world (notably *mare liberum* or the right of free passage), and the slim chances of getting caught while polluting, makes this an enduring situation. A major obstacle is that the United Nations International Maritime Organisation (Imo) is not able to ensure an effective protection of the marine environment. Economic forces which automatically maintain the status quo of marine pollution dominate the Imo. As long as the Imo is in the stranglehold of the flags of convenience states, the oceans and coastlines will suffer from the malpractices of unscrupulous ship owners, agents and cargo owners.

Radical changes in the fundamentals of international maritime law are a prerequisite to solving these problems. In addition, European co-operation that gives priority to the protection of the marine environment may well be the best way to change current polluting practices.

Open registers, self regulation and criminality

N. Winchester

Vessels registered to flags of convenience have frequently been associated with a wide range of criminal activities. The article argues that the structure and dynamic of the contemporary flag market create conditions of existence for certain illegal activities. A range of regulatory environments marks the contemporary flag market, which provides differing levels of freedom for the shipowner. In this market the shipowner is provided with a context in which to perform certain illegal acts outside of effective state control.

The competitive nature of the open registry business means that effective regulation is unlikely to derive from the operations of the flag

market itself. In conclusion it is argued that the most appropriate way to address this problem is through a reinterpretation of the role and constitution of the flag state by adopting and enforcing the concept of a model flag state.

Law enforcement in the ocean; the international legal framework

A.H.A. Soons

Combating the present great variety of criminal activities occurring at sea mainly involves measures to be taken on land, in particular in ports, but also at sea. This article surveys the rules of international law governing law enforcement measures at sea. These rules are complex, because distinctions have to be made between the various jurisdictional zones at sea and between the positions of the flag State, the coastal State and the port State. Traditionally, ships in the high seas (beyond a narrow band of territorial sea) were under the exclusive jurisdiction of the flag State. In an increasing number of situations, the coastal State now has law enforcement authority over foreign ships. But beyond the 200-mile exclusive economic zone, and with respect to a number of activities within that zone, flag State jurisdiction still prevails. This makes effective law enforcement difficult. In practice, many obstacles can be overcome by making more effective use of the port State, and by concluding new treaties providing for specific enforcement systems.

Maritime drugs interdiction by the Royal Netherlands Navy

P.J.J. van der Kruit and D.S. Blocq

Illicit transport of drugs is a problem that goes back many centuries. The Royal Netherlands Navy is getting more and more involved in the suppression of such illegal transports. The article discusses two issues. First, it presents the international law framework regarding the suppression of illicit maritime drug transports by foreign non-governmental ships. It then goes into the current state of affairs regarding drug suppression and prevention in the maritime zones of the

Kingdom of the Netherlands, emphasising the role of the Royal Netherlands Navy in particular. It appears that the respective authorities of the Kingdom of the Netherlands possess relatively little powers outside their territorial seas, as regards the suppression of illegal drug transport by foreign non-governmental ships. The Royal Netherlands Navy plays a fairly significant role in their territorial waters, since it is endowed with substantial control in the organisation and operation of the coast guards. Outside the national territorial waters, this role is more limited due to, *inter alia*, the exclusive sovereign rights of the flag State over a ship. As a result, the Royal Netherlands Navy in the latter zones factually only provides logistical contributions to the suppression of illegal transports of drugs.

Journal

Het WODC op Internet: www.wodc.nl

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie is via Internet bereikbaar. Het WODC is een kenniscentrum op justitieel terrein dat een wetenschappelijke bijdrage levert aan de ontwikkeling en de evaluatie van justitiebeleid. Op deze nieuwe site is de volgende informatie te vinden:

1. Doelstelling en organisatie (o.a. organogram, beschrijvingen van de verschillende afdelingen en de namen van de medewerkers).
2. Producten en diensten:
  - overzicht en uitgebreide samenvattingen van de nieuwste rapporten;
  - inhoudsopgaven en voorwoord met korte samenvattingen van artikelen in het tijdschrift *Justitiële verkenningen*;
  - jaarlijsten van rapporten en genoemde tijdschriften;
  - elektronische publicaties (o.a. onderzoeksprogrammering van justitie).
3. Interessante verwijzingen (overzichten van congressen en studiedagen).

In de toekomst wordt de aangeboden informatie uitgebreid met specifieke producten als databases (literatuurbestand) en aan producten en diensten gekoppelde bestelmogelijkheden (via e-mail) en/of aanvraagformulieren. Voor vragen over producten en diensten van het WODC en voor het snel en efficiënt leveren van statistische en literatuurinformatie kunt u terecht bij de WODC-informatiedesk (e-mail: wodc-informatiedesk@minjus.nl). Wij hopen op deze wijze bij te dragen aan de verspreiding van relevante kennis en informatie buiten het Ministerie van Justitie.

Hans van Netburg
(WODC-webmaster)
tel.: 070-3 70 69 19
fax: 070-3 70 79 48
e-mail: c.j.van.netburg@minjus.nl

WODC-thesaurus 'Het criminaliteitsvraagstuk' (3e herziene uitgave, 2003)

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

(WODC) van het Ministerie van Justitie heeft een herziene digitale uitgave van de WODC-thesaurus beschikbaar gemaakt als printversie op de website van het WODC (www.wodc.nl). Deze gestructureerde standaard trefwoordenlijst inzake het criminaliteitsvraagstuk bestrijkt de volgende terreinen: criminologie, victimologie, criminaliteitspreventie, delicten/ criminaliteitsvormen, politie, justitie, openbaar ministerie, rechterlijke macht, strafrechtspleging, gevangeniswezen, reclassering en vreemdelingszaken.

Na het uitkomen van de eerste uitgave van de WODC-thesaurus in 1993 is deze met succes toegepast als instrument bij het toegankelijk maken van publicaties op het gebied van het criminaliteitsvraagstuk. Niet alleen bij de Afdeling Documentaire Informatievoorziening van het WODC maar ook elders.

Als extra hulpmiddel is ook een nieuwe uitgave van de geografische thesaurus beschikbaar. Deze thesaurus is oorspronkelijk samengesteld door de Centrale Bibliotheek van het Ministerie van Justitie en nu in samenwerking met het WODC aangepast

met behulp van een officiële lijst van landennamen van de Nederlandse Taalunie. De digitale uitgaven van beide thesauri zijn te vinden op de WODC-website (www.wodc.nl) via de knop 'publicaties' en de subknop 'overige'.

Themanummers Justitiële verkenningen

Regelmatig worden, bijvoorbeeld ten behoeve van het onderwijs, grote aantallen exemplaren van *Justitiële verkenningen* nabesteld. Voor de bepaling van de oplage is het wenselijk vroegtijdig op de hoogte te zijn van de mogelijke vraag. Om die reden geven wij, onder voorbehoud, de thema's die de redactie op dit moment in voorbereiding heeft. Over de inhoud van de nummers kan met de redactie contact worden opgenomen. Ook personen die een bijdrage willen leveren aan een van de aangekondigde nummers wordt verzocht contact op te nemen met de redactie.

JV3, 2003, april: Schelden

JV4, 2003, mei: Polen

JV5, 2003, juni: Wraak

Congressen

4e Nationale Beveiligingsdag : Wanneer wordt Nederland nu echt veiliger?

Plenaire lezingen: 'Een veiliger Nederland, ook voor ondernemingen!' (drs. A.B.Volkers, secretaris criminaliteitsbeheersing/veiligheid VNO-NCW); 'Wanneer wordt Nederland veiliger? De visie van de beveiligingsindustrie' (Th. Rolf, algemeen voorzitter van de VEBON, bestuurslid van de VPB en algemeen directeur van Falck Nederland). Workshops: 'Gegevensuitwisseling; "stiekem" in achterkamertjes of netjes volgens de regels?' (mr. F.B.M. Olijslager, legal security consultant bij ING Group); 'Veilig achter de balie' (L.B. Boere RSE, security consultant bij NS); 'Stations, Brandveiligheid van gebouwen: ken uw recht' (ir. E.W. Janse, adviseur brandveiligheid bij Lichtveld Buis & Partners BV en mede-oprichter van de Vereniging van Brandveiligheids-Adviseurs (VVBA)); 'Video-bewaking; via IP of traditioneel?' (ing. G.P. van Voorthuisen, TNO-FEL); 'Particuliere alarmcentrale; actualiteiten 2003' (ir. M.J.A.G.

Deelen, voorzitter sectie PAC's VEBON/VPB en general manager Securitas Alarmcentrale); 'Waarden en normen in organisaties; geen woorden maar daden!' (J.W. Weusthof, senior-consultant bij Hoffmann Strategisch Riskmanagement).

Datum: 23 april 2003

Plaats: RAI Amsterdam

Aanmelding en informatie:

Meeting Point Communication, tel.: 026-3702100, fax: 026-4439 137, e-mail: info@meetingpointcom.nl
Meer informatie over de Nationale Beveiligingsdag is te vinden op de site www.factomediaevents.nl/beveiliging/nbdmain.html

NSV/VVS Marktdag Sociologie

Het programma begint met een plenaire sessie van een uur met als thema Maatschappelijke onvrede. Daarna volgen paper-presentaties in afzonderlijke thematische sessies, zoals: arbeid, armoede en sociale uitsluiting, asielbeleid, buurten en steden, civil society, coöperatie, ethnocentrisme, familiesociologie, gender, gezondheid, historische sociologie, jongeren, langetermijnprocessen, levensbeschouwing, media, methodologie, milieu en ecologie, minderheden/multi-

culturalisme, persoonlijke netwerken, politieke sociologie, postmoderne religie, risico's en rampen, scholing en arbeid, school en onderwijs, sociaal beleid, sociaal kapitaal, sociale bewegingen, sociale klasse en politiek, sport, stratificatie, tijdsbesteding, vrije tijd en cultuur. Het programma bestaat uit paperpresentaties van deelnemers. Het doel is daarbij zoveel mogelijk deelnemers de gelegenheid te geven hun werk te presenteren aan een brede groep van vakgenoten. Organisatie:

De Nederlandse Sociologische Vereniging en de Vlaamse Vereniging voor Sociologie

Datum: 22 mei 2003,

09.30 - 17.30 uur

Plaats: Jonkerbosch, Oude Mollenhutseweg 23, Nijmegen

Aanmelding en informatie:

marktdag@its.kun.nl

Meer informatie is te vinden op de site www.sociologie.be/marktdag

Marktdag NVK - Nederlandse Vereniging voor Kriminologie

Dit congres is bestemd voor iedereen die geïnteresseerd is in criminologische vraagstukken. Er is gekozen voor een 'marktdag' waar veel ruimte is voor het uitwisselen van recente onderzoeks-

resultaten en discussie. In vijftien thematische sessies worden papers gepresenteerd. Alle belangstellenden worden van harte uitgenodigd een voorstel voor een paper in te dienen.

Datum: 23 mei 2003

Plaats: Mozes- en Aäronkerk en het Mozeshuis te Amsterdam

Informatie: Karin Wittebrood, 070-3407808,

k.wittebrood@scp.nl; organisatie: M. Borghardt, 020-5270629, borghardt@siswo.uva.nl

Landelijke strafrechtsdag

Thema van de dag zal zijn: 'Vergelding of beveiliging'.

Meer informatie volgt wanneer programma is ingevuld.

Datum: 20 juni 2003

Plaats: Maastricht

Informatie:

ties.prakken@strafr.unimaas.nl

Convergence of criminal justice systems; building bridges - bridging the gaps

The central theme of the 17th Conference of the International Society for the Reform of Criminal Law is the convergence of: national and international criminal law systems (national and national; international and

international; national and international); common and continental criminal law systems; non-western (traditional) and western criminal law cultures. The Conference will provide a forum for a long-awaited comparative analysis and debate of the differing approaches to international and national criminal justice. The Society hopes to encourage the active participation of representatives from both western and non-western criminal justice systems and legal cultures. International and legal institutions play a role in the convergence of criminal justice systems. At the international level, United Nations bodies and organisations, the Council of Europe, the European Union, ASEAN, the African Union and the Organisation of American States (OAS) contribute to greater harmonisation in the workings of the justice system. Professional organisations such as the International Association of Prosecutors, the International Criminal Defence Attorneys' Association and the International Commission of Jurists contribute to the ethical and operational standards of the jus-

tice system. Law enforcement organisations such as Europol and Interpol play a complementary role in supporting the integration of criminal justice systems. Non-governmental organisations and institutions such as Amnesty International, Human Rights Watch, Lawyers Rights, and the American Lawyers Committee also influence convergence of criminal justice systems to a considerable extent. At the national level, important actors include the courts, bar associations, prosecution services, prison services, probation services, the police, defence lawyers and victims' lawyers. The Conference will be of interest to legal professionals such as judges, prosecutors, lawyers, police officers, prison officials, academics, and probation officers as well as political, NGOs, and governmental and forensic professionals. Plenary sessions will be held on: Investigation and prosecution (workshops on substantive law: probandum and indictment; the decisions to investigate and prosecute; prosecutor's authority over investigators; police and judicial co-operation; investiga-

tion of war crimes); defence and defences (workshops: Justification and excuses; representation and legal aid; ethics of the defence, towards the defence etc.; defence and forensic experts; rights of suspects and defendants in terrorist cases); role and function of the court: national and international (workshops: recruitment and promotion of judges; training and supervision of judges; independence of the judge and the court; the constitutional right to a statutory court; the classical French investigative judge; NFI & international courts and tribunals); the trial and the verdict (workshops: composition of the court; evidence; trials in non-western legal cultures; victims and vulnerable witnesses; competence to stand trial and trial in absentia); sanctions and alternatives (workshops: capital punishment and its impact on crime; deprivation of liberty and life sentences; suspended sentences; community service, fines and forfeiture; diversion, resettlement, compensation and restorative justice); appeals, reviews, remedies, re-opening (workshops: access to appeal

and the right of appeal; cold cases and re-opening; ne bis in idem; constitutional reviews; compensation for wrongful convictions; amnesty).

Datum: 24-28 augustus 2003, Scheveningen

Plaats: Kurhaus, Scheveningen
Informatie: Website van de ISRCL: www.isrcl.org Aanmelding van eventuele sprekers kan per E-mail gezonden worden naar: Hans Nijboer: j.f.nijboer@nscr.nl; Martine Hallers: m.hallers@law-leidenuniv.nl; Livia Jakobs: livia-jakobs.leiden@planet.nl

Literatuuroverzicht

Rubrieken

Algemeen
 Strafrecht en strafrechtspleging
 Criminologie
 Gevangeniswezen/tbs
 Reclassering
 Jeugdbescherming en
 -delinquentie
 Politie
 Verslaving
 Slachtofferstudies
 Preventie van criminaliteit

Literatuur-informatie

Van de artikelen die in deze rubriek zijn samengevat, kunnen bij de documentatie-afdeling van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie tegen betaling kopieën worden aangevraagd. Wij attenderen u erop dat volgens art. 16b, lid 1 van de Auteurswet 1912, de kopieën uitsluitend mogen dienen tot eigen oefening, studie of gebruik. Door de documentatie-afdeling worden boeken, tijdschriftartikelen, rapporten en jaarverslagen met betrekking tot bovengenoemde gebieden toegankelijk gemaakt. De documenten die vanaf 1987 zijn verschenen, worden inge-

voerd in een geautomatiseerd systeem. Op aanvraag kunnen literatuurlijsten met betrekking tot specifieke onderwerpen worden toegestuurd. Boeken en rapporten kunnen te leen worden gevraagd. Tijdschriftartikelen kunnen in beperkte mate tegen vergoeding gekopieerd en toegezonden worden. In beide gevallen kan men zich wenden tot de Informatiedesk van het WODC, Postbus 20301, 2500 EH 's-Gravenhage, tel.: 070-370 65 53 (09.00u.-15.00u.). Email: wodcinfo@wodc.minjust.nl

Algemeen

1

Worrall, J.L.

If you build it, they will come; consequences of improved citizen complaint review procedures
 Crime and delinquency, 48e jrg., nr. 3, 2002, pp. 355-379

In dit onderzoek wordt de volgende hypothese getoetst: indien instanties belast met handhaving van de wet verbeteringen aanbrengen in de beoordelingsprocedures ten aanzien van formele klachten door burgers, zal dit resulteren in een toename van het

aantal klachten. Om deze hypothese te kunnen toetsen werd er in 1998 een survey gestuurd naar een steekproef van zevenhonderd stedelijke- en regionale wetshandhavende instanties; 417 instanties werkten uiteindelijk mee aan het onderzoek. Na analyse van de data door middel van het negatieve binominale regressiemodel (NBRM) kan worden geconcludeerd dat verbetering in klachtenprocedures voor burgers inderdaad resulteert in een groter aantal klachten. Daarbij is het zo dat bepaalde combinaties van beoordelingsprocedures van klachten door burgers in hoge mate verband houden met de frequentie van de klachten. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer intern onderzoek samengaat met een vroegtijdig waarschuwingssysteem en een database op de computer. Door de onderzoeker wordt een tweetal adviezen gegeven. Ten eerste stelt hij dat onderzoekers en beleidsmakers zich ervan bewust moeten zijn dat er sprake zal kunnen zijn van meer klachten, wanneer klachtenprocedures worden herzien. En ten tweede moeten wetshandhavende instanties voor-

zichtig zijn met wat zij bewerkstelligen: meer klachten, hoewel een wenselijk gevolg van verbeterde procedures, kunnen namelijk ook onvoorziene consequenties hebben.

Met literatuuropgave.

Criminologie

2

Basile, K.C.

Attitudes toward wife rape; effects of social background and victim status

Violence and victims, 17e jrg., nr. 3, 2002, pp. 341-354

Hoe Amerikanen denken over partnerverkrachting was één van de vragen die nader werd onderzocht in de National Poll 1997, een telefonisch survey onder 1108 volwassen mannen en vrouwen. De respondenten werden vragen gesteld over relaties en over of en zo ja hoe vaak naar hun schatting partnerverkrachting voorkomt. Ook moesten ze reageren op drie scenario's en zeggen of ze de voorgestelde situatie kwalificeerden als verkrachting. Deze scenario's waren: man meent dat vrouw hem verleidt en dwingt haar; man zet

zijn bedoelingen met geweld kracht bij omdat zij voortdurend nee zegt; vrouw wordt gedwongen door vroegere partner. De vier onderzochte sociale achtergrondvariabelen waren geslacht, opleiding, leeftijd en ras. Met de variabele 'victim status' maakt de auteur een onderscheid tussen vrouwen die wel en niet verkracht zijn. Zij concludeert dat oudere en niet-blanke respondenten in mindere mate geloofden dat partnerverkrachting voorkomt. Mannen en de beter opgeleide respondenten meenden in mindere mate dat het vaak gebeurt. Oudere en minder opgeleide respondenten waren in mindere mate van mening dat de in de drie scenario's voorgestelde situatie gedwongen gemeenschap voorstelt. Vrouwelijke respondenten die zeiden nooit verkracht te zijn, waren vergeleken met slachtoffers minder vaak van mening dat partnerverkrachting voorkomt. Met literatuuropgave.

3

Byers, B.D., R.A. Zeller

Official hate crime statistics; an examination of the epidemic hypothesis

Journal of crime and justice,

24e jrg., nr. 2, 2001, pp. 73-85

De auteurs bespreken de onder de media en beleidsmakers populaire hypothese dat er de afgelopen jaren sprake is van een epidemische toename van vormen van zogenaamde hate crime, criminaliteit gepleegd vanuit een discriminatoir motief tegen leden van bepaalde groepen (bijvoorbeeld zwarten, joden, homoseksuelen). Op basis van een analyse van officiële statistieken van gerapporteerde delicten met een discriminatoire achtergrond over de periode 1991 tot 1998 komen de auteurs tot de conclusie dat er van een explosieve toename geen sprake is. De resultaten van dit onderzoek illustreren dat de veronderstelde toename van vormen van hate crime niet zozeer een feitelijke realiteit is, maar veeleer een sociale constructie, gepropageerd en in stand gehouden door vertegenwoordigers van de media, de politiek en de wetenschap.

4

Chamlin, M.B., J.K. Cochran

Social altruism and crime revisited; a research note on measurement

Journal of crime and justice,

24e jrg., nr. 2, 2001, pp. 59-72
 Verslag wordt gedaan van een onderzoek naar de relatie tussen sociaal altruïsme enerzijds en crimineel gedrag anderzijds. Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat steden waarvan de inwoners een naar verhouding grote bijdrage leveren aan een liefdadigheidsfonds, een lager niveau hebben van gewelds- en vermogenscriminaliteit. In dit onderzoek wordt een andere maat gebruikt voor sociaal altruïsme, namelijk de bijdrage die mensen geven aan het publieke radiobestel. Deze maat zou minder worden vertekend door sociale wenselijkheid of door de sociale druk om te geven. Verder worden niet steden, maar Amerikaanse staten vergeleken. Ook uit dit onderzoek blijkt dat hoe hoger het sociaal altruïsme is des te lager de gewelds- en vermogenscriminaliteit. De auteurs wijzen erop dat niet de directe invloed van het een op het ander wordt gemeten.
 Met literatuuropgave.

5

Eadie, T., C. Knight

Domestic violence programmes; reflections on the shift from inde-

pendent to statutory provision
 The Howard journal of criminal justice, 4e jrg., nr. 2, 2002, pp. 167-181

Na jarenlang te zijn veronachtzaamd wordt het probleem van huiselijk geweld nu erkend. Binnen de National Probation Service in het Verenigd Koninkrijk komt dit tot uitdrukking in het opzetten van groepswerkprogramma's voor mannen die zijn veroordeeld voor delicten tegen hun (ex)partner. Terwijl er in de jaren negentig sprake was van de ontwikkeling van programma's die werden uitgevoerd door beroepsbeoefenaars verbonden aan plaatselijke initiatieven waarbij verschillende instellingen betrokken waren, is de nationale reclassering nu gericht op het onderbrengen van huiselijk geweld binnen haar nationale strategie van verkennende criminaliteitsreductie-programma's. Dit artikel geeft een overzicht van deze ontwikkelingen. Zich baserend op een studie van twee lokale initiatieven, waar gewerkt werd met mannelijke plegers van huiselijk geweld in Midden-Engeland, leggen de onderzoeksters de nadruk op gespannen verhoudingen rond

waarden en normen, het verkrijgen van middelen en discussiepunten ten aanzien van macht en controle bij de centralisatie van het aanpakken van deze specifieke vorm van wetoverschrijdend gedrag. De auteurs onderstrepen het belang van een open en voortgaande dialoog tussen instanties die werken met plegers of slachtoffers van huiselijk geweld, om zo de veiligheid van vrouwen te kunnen waarborgen. De reclasseringsafdeling van het Ministerie van Binnenlandse Zaken ziet zich hierbij voor een moeilijke taak geplaatst.

Met literatuuropgave.

6

Gibson, C.L., M.L. Swatt e.a.

Assessing the generability of general strain theory; the relationship among occupational stress experienced by male police officers and domestic forms of violence
Journal of crime and justice, 24e jrg., nr. 2, 2001, pp. 29-57

In dit artikel bespreken de auteurs de toepasbaarheid van de zogenaamde strain theory of bindingentheorie op basis van een empirisch onderzoek naar huiselijk geweld onder politie-

functionarissen in Baltimore. Uit het onderzoek blijkt dat het ondervinden van werkstress door politiefunctionarissen indirect gerelateerd kan worden aan het plegen van huiselijk geweld. Dit als resultante van negatieve gevoelens (als boosheid en depressie) bij politiefunctionarissen. Verder bleek dat sociale ondersteuning bij het verminderen van werkstress – het versterken van positieve bindingen in termen van de theorie – een positief effect had op de vermindering van negatieve gevoelens. Er bleek echter geen relatie te bestaan tussen de mate van sociale ondersteuning en het voorkomen van huiselijk geweld onder de onderzoekspopulatie. De auteurs concluderen op basis van dit empirisch onderzoek dat de strain theory als theoretisch model een bijdrage kan leveren aan de verklaring van huiselijk geweld onder politiefunctionarissen.

7

Kirsh, S.J., P.V. Olczak

Violent comic books and judgments of relational aggression
Violence and victims, 17e jrg., nr. 3, 2002, pp. 373-380

In deze studie wordt onderzocht wat de gevolgen zijn van het lezen van extreem gewelddadige en gematigd gewelddadige stripboeken op de interpretatie van relationele, provocerende situaties. Honderdzeventien studenten die deelnamen aan een voorbereidend programma voor de psychologiestudie, kregen ofwel een zeer gewelddadig of een matig gewelddadig stripboek te lezen. Hierna lazen de deelnemers vijf hypothetische verhalen, waarin een kind een relationeel agressieve situatie veroorzaakte bij een ander kind en waarbij de bedoeling van de provocatie onduidelijk bleef. Na elk verhaal werd er een aantal vragen voorgelegd aan de onderzoeksdeelnemers ten aanzien van de intentie van het provocerende kind; mogelijke vergeldingsacties tegen de uitlokker; en de emotionele toestand van de provocateur. De antwoorden van de studenten werden gecodeerd in termen van mate van negatieve en gewelddadige inhoud. Uit de resultaten blijkt dat de onderzoeksdeelnemers die de extreem gewelddadige strips lazen meer vijandige bedoelingen toeschreven aan de

provocateur, meer vergelding tegen de provocateur veronderstelden, en een negatievere emotionele toestand aan de provocateur toeschreven dan de deelnemers die een gematigd gewelddadig stripboek lazen. Dit duidt erop dat het sociale informatieverwerkingsproces bij relationeel agressieve situaties beïnvloed wordt door gewelddadige stripboeken, zelfs als in deze boeken geen relationele agressie voorkomt.

Met literatuuropgave.

8

Mazerolle L., D. Hurley e.a.

Social behavior in public space; an analysis of behavioral adaptations to CCTV

Security journal, 15e jrg., nr. 3, 2002, pp. 59-75

Het gebruik van gesloten televisiecircuits (CCTV) in openbare en privé-ruimten is onderwerp van veel academische, politieke en openbare debatten. Voorstanders wijzen erop dat deze technologie criminelen afschrikt, terwijl tegenstanders vrezen voor aantasting van de privacy. De laatsten zijn daarom van mening dat CCTV slechts dient te geschieden binnen strikte

wettelijke kaders. In dit artikel wordt het gedrag van mensen nagegaan wanneer CCTV-camera's in openbare ruimten worden gebruikt. De auteurs doen onderzoek naar langetermijnveranderingen in gedragspatronen en naar de invloed van CCTV op het gedrag in openbare ruimten in Cincinnati op korte termijn. Gebruikmakend van videotape-materiaal worden prosociaal en antisociaal gedrag, alsmede gedrag in het verkeer en bij de bewaking gedurende een periode van vier maanden onder de loep genomen. Het onderzoek toonde aan dat bewakingscamera's gedurende de eerste en wellicht de tweede maand na installatie voor een enigszins afschrikkend effect zorgen. De schrijvers concluderen dat het oprichten van borden om het publiek te waarschuwen mogelijk het afschrikkende effect kan verhogen en tevens een waarschuwing voor het publiek kan zijn waar het de aantasting van de privacy betreft. Gesuggereerd wordt dat het verplaatsen van bewakingscamera's op frequente basis twee dilemma's kan oplossen: ten eerste zou het het aantal te bewaken plaatsen vermeerderen en

derhalve sommige onbillijkheden wegnemen en ten tweede zou het kort en periodiek inzetten van bewakingscamera's, in tegenstelling tot permanente inschakeling, leiden tot kapitalisatie van sommige van de afschrikkende effecten die door de schrijvers in de eerste twee maanden werden gesignaleerd.

9

Redmon, D.

Testing informal social control theory; examining lewd behavior during mardi gras

Deviant behavior, 23e jrg., nr. 4, 2002, pp. 363-385

Dit onderzoek vormt een uitbreiding van het onderzoek van Forsyth (1992) naar ontucht tijdens Mardi Gras (het carnaval in New Orleans) door de theorie van informele sociale controle van Sampson en Laub (1993) te toetsen. Ontuchtig gedrag wordt gedefinieerd als het ontbloten van de schaamdelen, de anus of de tepels van vrouwen dan wel het bedrijven van orale of genitale seks in het openbaar. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de theorie van Sampson en Laub niet wordt gesteund. Ontuchtig gedrag

bleek niet gerelateerd aan bindingen met werk, opleiding en gezin. Wel bleek dat mensen die veel verbroken relaties achter de rug hadden, sterker geneigd waren tot ontuchtig gedrag dan anderen. De auteur stelt voor dat toekomstig kwalitatief onderzoek naar ontuchtig gedrag tijdens Mardi Gras gebruik maakt van de methodologie van Forsyth. Met literatuuropgave.

10

Quayle E., M. Taylor

Child pornography and the internet; perpetuating a cycle of abuse Deviant behavior, 23e jrg., nr. 4, 2002, pp. 331-361

De auteurs presenteren de resultaten van semi-gestructureerde interviews met dertien mannen die veroordeeld waren wegens het downloaden van kinderporno van het Internet. Het was de auteurs vooral te doen om te achterhalen welke subjectieve betekenissen de mannen toekennen aan hun gedrag. Hun onderzoek maakt duidelijk dat er zes principale thema's in de verhalen van de mannen zijn te vinden: kinderporno is een middel voor het bereiken van seksuele opwindings; het Internet

biedt de mogelijkheid foto's te verzamelen en series aan te leggen; kinderporno faciliteert, door het ruilen van foto's via het Internet, sociale relaties met gelijkgestemden; kinderporno is een manier om het werkelijke leven te vermijden; kinderporno geeft zelfkennis omtrent de aard van persoonlijke problemen en is dus een soort therapie; het verzamelen van kinderporno werkt verslavend omdat dat via het Internet zo makkelijk gaat. In een slotparagraaf richten de auteurs zich op de rechtshandhavers en beleidsmakers en beklemtonen bepaalde verantwoordelijkheden die service providers op zich dienen te nemen. Met literatuuropgave.

11

Soothill, K., B. Francis

Exploring the relationship between homicide and levels of violence in Great Britain Security journal, 15e jrg., nr. 3, 2002, pp. 37-46

Kent een land met een relatief hoog aantal gevallen van doodslag ook een hoog aantal gevallen van geweld? Hoewel men dat zou mogen verwachten blijkt dat er in Schotland weinig slacht-

offers van geweld zijn, doch dat dit land hoog scoort op het gebied van doodslag, terwijl Engeland en Wales hoog scoren op geweldsmisdrijven en laag op doodslag. In dit artikel wordt nader ingegaan op deze verschillen. Zo blijken de cijfers op het gebied van doodslag waar het mannen betreft in Schotland significant hoger te zijn dan in Engeland en Wales, terwijl de cijfers met betrekking tot vrouwen in deze gebieden gelijk zijn. De samenhang tussen doodslag en geweldsmisdrijven blijkt te variëren zowel met betrekking tot de sekse als de relatie tussen dader en slachtoffer (familie, bekende of vreemde) met verschillende patronen die zich in de twee gebieden voordoen. Deze verschillen kunnen mede worden verklaard door de wijze van doden, de snelheid waarmee de politie reageert en de snelheid waarop hulpdiensten reageren. In het bijzonder wordt ingegaan op het mogelijke belang van de wijze van doden, waardoor de veel hogere conversie-cijfers (dat wil zeggen het escaleren van geweld in doodslag) in Schotland, vergeleken met Engeland en Wales, kunnen worden ver-

klaard. Zo is bijvoorbeeld een scherp mes potentieel dodelijker dan een stomp voorwerp. De auteurs concluderen dat er verband bestaat tussen de mate van geweld en doodslag, doch dat dat verband zeer complex is.

12

Yoshihama, M., K. Clum, e.a.

Measuring the lifetime experience of domestic violence; application of the life history calendar method

Violence and victims, 17e jrg., nr. 3, 2002, pp. 297-317

Onderzoek naar huiselijk geweld maakt bij gebrek aan beter vooral gebruik van zelfrapportage. Bekend is dat de kwaliteit van die zelfrapportage afneemt, naarmate de gebeurtenissen langer geleden zijn. Toch zijn betrouwbare zelfrapportagegegevens nodig om te komen tot een goed preventie- en interventiebeleid. De auteurs stellen in dit artikel een nieuwe methode voor om de kwaliteit van de herinnering van respondenten aan huiselijk geweld in het verleden te verbeteren. Die methode noemen ze de Life History Calendar. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bekende feiten uit iemands

leven (bijvoorbeeld de geboortedatum van een kind, broer of zus) om de herinnering aan minder bekende feiten te vergemakkelijken. Uit een recente toets is gebleken dat deze methode haar nut afwerpt wanneer het gaat om de herinnering aan het slachtofferschap van huiselijk geweld dat plaatsvindt in een ingewikkelde opeenvolging van periodes en waarbij meerdere daders zijn betrokken. Met literatuuropgave.

Gevangeniswezen/tbs

13

Bird, S.M., M. Rotily

Inside methodologies for counting blood-borne viruses and injector-inmates' behavioural risks; results from European prisons

The Howard journal of criminal justice, 41e jrg., nr. 2, 2002, pp. 123-136

In 1993 zette de World Health Organization ten behoeve van gevangenis en Aids-preventieprogramma op de agenda. Kort daarna werd in Schotland de Wash-C ontwikkeld (Willing Anonymous Salivary HIV/

Hepatitis C), een methode om met vragenlijsten en testen per gevangenis te bepalen hoeveel gedetineerden geïnfecteerd zijn en door welk risicogedrag dat was gekomen. De auteurs gaan uitgebreid in op deze methode en geven ook de resultaten van internationale studies over de infectiegraad in gevangenis. Vervolgens presenteren zij vier andere methoden, waarvan zij hopen dat ze internationaal geïmplementeerd zullen worden. Deze methoden, die zich kenmerken door een vertrouwelijke verwerking van gegevens, zijn: het koppelen van databases, het randomiseren van drugsdelinquenten ten behoeve van vonniswijzing in het crimineel justitieel systeem, een nieuwe methode (Wash-RI) speciaal gericht op jonge drugsgebruikers, en audits met een door de gedetineerde zelf in te vullen vragenlijst voor het controleren op immunisatie tegen Hepatitis-B. Met literatuuropgave.

Reclassering

14

Bowen, E., L. Brown e.a.

Evaluating probation based offender programmes for domestic violence perpetrators; a pro-feminist approach

The Howard journal of criminal justice, 41e jrg., nr. 3, 2002, pp. 221-236

De ontwikkeling van het begripen van huiselijk geweld en de criminalisering ervan heeft in sommige reclasseringsafdelingen in het Verenigd Koninkrijk geleid tot het invoeren van pro-feministisch groepswork als middel tot het bewerkstelligen van heraanpassing van de daders.

Alvorens hier nader op in te gaan geven de onderzoekers aan wat zij onder huiselijk geweld verstaan: elke vorm van geweld tussen partners in een intieme relatie. Het kan daarbij gaan om fysieke, seksuele, emotionele of financiële mishandeling. De wedergeboorte van het heraanpassingsideaal in reclasseringskringen wordt gevolgd door de noodzaak om de effectiviteit ervan aan te tonen. In dit artikel worden de beweegredenen besproken voor het aanbieden

van dergelijke programma's aan plegers van huiselijk geweld. De auteurs gaan in op de pro-feministische benadering en ontwikkelen een leidraad voor het opzetten van goed geconstrueerde evaluaties binnen de reclasseringscontext in het licht van eerdere Britse evaluaties. Daarbij integreren de onderzoekers argumenten uit de Noord-Amerikaanse literatuur ten aanzien van de evaluatie van hulpverleningsprogramma's voor plegers van huiselijk geweld in de context waarbinnen in Engeland door reclasseringsambtenaren wordt gewerkt. Zij hopen hiermee het begrip van potentiële methodologische problemen met betrekking tot de evaluatie van deze programma's te vergroten. Ook ontwikkelen zij strategieën om deze problemen het hoofd te kunnen bieden. Met literatuuropgave.

15

Cameron, H., J. Mackenzie e.a.

Training for correctional group work in South Australia; partners in crime

The Howard journal of criminal justice, 41e jrg., nr. 2, 2002, pp. 137-150

Dit artikel geeft een analyse van een samenwerkingsproject tussen de South Australian Department for Correctional Services (DCS) en de University of South Australia (UniSA). Het project richt zich op het creëren van een opleiding tot justitieel correctief groepswerker. Centraal in deze eenjarige opleiding staat dat de student inzicht krijgt in de belangrijkste, in de zogeheten 'what works'-literatuur aangewezen criminogene factoren. De opleiding was een antwoord op de vraag waar Australische correctieve organisaties steeds tegenaan liepen: welke niet op detentie gebaseerde aanpakken blijken te werken als het gaat om resocialisatie en reductie van recidive? De auteurs beschrijven welke krachten, obstakels en dilemma's tijdens de aanloop tot de opleiding hun invloed deden gelden. Voor de DCS speelde bijvoorbeeld een rol dat men de tijd rijp achtte theoretische inzichten een innovatieve en praktische vertaling te geven. Voor de UniSA was het belangrijk de maatschappelijke relevantie van hun opleidingen op een nieuwe leest te schoeien. Het leren werken van studenten met groepen

delinquenten om zo het criminaliteitsprobleem bij de wortel aan te pakken, houdt volgens de auteurs een belofte in voor de toekomst.

Met literatuuropgave.

16

Farrall, S.

Long-term absences from probation; officers' and probationers' accounts

The Howard journal of criminal justice, 41e jrg., nr. 3, 2002, pp. 263-278

In Engeland en Wales is er duidelijk behoefte ontstaan om te begrijpen waarom steeds meer voorwaardelijk veroordeelden zich onttrekken aan toezicht van de reclassering. Zijn deze absenties doelbewuste pogingen toezicht te ontwijken, liggen de oorzaken buiten de invloedssfeer van de cliënten of is er meer aan de hand? De auteur interviewde 199 voorwaardelijk veroordeelden en ambtenaren van de reclassering ongeveer twee maanden na de veroordeling. Met bivariate cross-tabulatie toont hij aan dat er achter de antwoorden van de respondenten drie oorzaken schuilgaan: financiële problemen, drugs en

depressie. Deze onderzoeksresultaten vult de auteur aan met markante uitspraken en 'inside-stories' van ambtenaren. Deze casestudies werpen een nog duidelijker licht op de zaak; ze wijzen ook op factoren als slechte huisvesting, de negatieve invloed van vrienden of het feit dat cliënten soms het nut niet meer inzien van contact met de reclassering. Maar ook komt naar voren dat menig cliënt met specifieke problemen zit die de ambtenaar niet kan oplossen. Die praktische hulp komt vaak uit de directe omgeving van de cliënt. Daarom doet de auteur een beroep op ambtenaren om meer te doen. Ook verwacht hij veel van studies naar succesfactoren en etnografische studies onder 'verdwenen' cliënten om hun motieven helder te krijgen. Met literaturopgave.

Jeugdbescherming en -delinquentie

17

Ross, T., D. Conger e.a

Bridging child welfare and juvenile justice; preventing unnecessary detention of foster children

Child welfare, 81e jrg., nr. 3, 2002, pp. 471-493

De auteurs bespreken Project Confirm, een programma in de stad New York ter verbetering van de samenwerking tussen instanties op het gebied van justitie en welzijnszorg voor kinderen. Het project was opgericht om een bepaald probleem het hoofd te bieden: veel pleegkinderen – een groep die toch al een relatief grote arrestatiekans heeft – zitten onnodig vast in voorarrest omdat ze niet worden meegegeven aan hun ouders of wettelijke vertegenwoordigers. De oorzaak zou liggen in het langs elkaar heen werken van instanties. De auteurs schetsen eerst de situatie aan de hand van een casestudie waarmee de lezer een eerste indruk krijgt van welke mistoestanden kunnen voorkomen. Daarna beschrijven ze Project Confirm, dat zich allereerst blijkt te richten op een snelle en adequate in kennisstelling van betrokkenen. Een tweede spoor waarlangs Project Confirm werkt, is 'court conferencing': een coördinator introduceert welzijnswerkers bij hun justitiële collega's en licht ze grondig in over de door hen

gehanteerde procedures en gang van zaken. Ook officieren en rechters krijgen daarbij de gelegenheid meer te weten te komen over het kind in kwestie. Uit de door de auteurs gepresenteerde gegevens blijkt dat het programma de meeste doelen heeft bereikt. Toch blijft er een aantal uitdagingen. Zo moeten de banden met de politie nauwer worden aangehaald, het personeelsverloop onder welzijnswerkers moet een halt worden toegevoerd en hun training/opleiding dient de prioriteit te krijgen die zij verdient.

Met literatuuropgave.

18

Simons, R.L., E. Stewart, e.a.

A test of life-course explanations for stability and change in anti-social behavior from adolescence to young adulthood

Criminology, 40e jrg., nr. 2, 2002, pp. 401-434

Verslag wordt gedaan van een empirische toetsing van een versie van de levenslooptheorie, die een combinatie vormt van drie elementen: het sociale controlemodel, de invloed van leeftijdgenoten en de notie dat mensen de partner kiezen die bij hen past. Voor de toets wordt gebruik

gemaakt van longitudinale gegevens met betrekking tot een steekproef van 236 jonge volwassenen en hun liefdespartner.

Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat delinquent gedrag in de adolescentie en de omgang met deviante vrienden gerelateerd is aan het hebben van een antisociale partner als jonge volwassene. Omgekeerd heeft de relatie met een antisociale partner een directe invloed op crimineel gedrag en een indirecte, namelijk via de omgang met vrienden op volwassen leeftijd. Voor vrouwen geldt dat de kwaliteit van de liefdesrelatie een voorspellende invloed heeft op crimineel gedrag: hoe hoger die kwaliteit, hoe geringer de criminaliteit. Verder bleek dat de kans dat vrouwen die op adolescentie leeftijd delinquent gedrag vertoonden, als jonge volwassene 'doorgroeien' naar crimineel gedrag wordt vermindert door het hebben van een conventionele partner, een sterke betrokkenheid bij hun werk en conventionele vrienden. Voor mannen wordt die kans alleen maar geringer door het hebben van conventionele vrienden op volwassen leeftijd. Met literatuuropgave.

Slachtofferstudies

19

Farr, K.A.

Battered women who were 'being killed and survived it'; straight talk from survivors

Violence and victims, 17e jrg., nr. 3, 2002, pp. 267-281

In deze studie worden gegevens geanalyseerd afkomstig van politierapporten en interviews met vrouwen die doodslag tengevolge van extreem huiselijk geweld overleefden. Hieruit blijkt dat er sprake is van bepaalde patronen ten aanzien van hun ervaringen en de oorsprong van hun leed.

In het jaar voorafgaand aan de bijna noodlottige aanval was er sprake van oplopende spanningen in het contact met een bedreigende, onderdrukkende, mishandelende partner.

Kenmerkend voor de dader was dat hij een alcohol- of drugsprobleem had; dat hij een wapen bezat; en, in de gevallen dat het slachtoffer hem was ontvlucht, dat hij haar 'stalker' was. In de meeste gevallen had het slachtoffer de relatie verbroken of een breuk aangekondigd. Ondanks het feit dat de dader vaak bedreigd had het slachtoffer te

vermoorden en zij bang was voor hem, achtte het slachtoffer hem daartoe niet in staat. De slachtoffers beschreven de aanslag op hun leven als afschuwelijk en angstaanjagend en zij dachten op dat moment te zullen sterven. Direct na de vreselijke gebeurtenis kregen de slachtoffers enige hulp, maar na verloop van tijd voelden zij zich geïsoleerd en alleen. Uiteindelijk werden de vrouwen er zich van bewust dat zij moesten vertrouwen op hun eigen 'innerlijke kracht' om hun leven voort te kunnen zetten. Met literatuuropgave.

20

Hébert, M., F. Lavoie e.a

An assessment of outcomes following parents' participation in a child abuse prevention program

Violence and victims, 17e jrg., nr. 3, 2002, pp. 355-372

Omdat geweld tegen kinderen (seksueel, verbaal, fysiek) zeer vaak voorkomt, zijn er in de loop der tijd tal van preventie-initiatieven ontplooid. Eén daarvan is het Amerikaanse Cap-project (Child Assault Prevention) met zijn Canadese variant Espace. In Espace-workshops wordt aan ouders verteld hoe victimisatie is

te herkennen en hoe hierop gereageerd kan worden. Ook aan kinderen op scholen worden workshops gegeven. De auteurs evalueren de uitkomsten van in Quebec gehouden workshops door 55 deelnemende ouders te vergelijken met 217 ouders die niet aan de workshops deelnamen. De auteurs concluderen dat ouders die de workshop hebben gevolgd tot adequatere interventies komen dan de andere ouders. Deelnemers zijn bijvoorbeeld beter in staat tot het bieden van steun en het inschakelen van gespecialiseerde instanties. Door het volgen van de workshop blijken ouders zich niet alleen bewust te worden van hoe kwetsbaar kinderen zijn, maar ook van de rechten van het kind. Teleurstellend vonden de auteurs dat 20% van de uitgenodigde ouders niet deelnam. Daarom is het zinvol nader te onderzoeken hoe zoveel mogelijk ouders zijn te interesseren voor de workshops. Met literatuuropgave.

21

Messman-Moore, T.L., P.J. Long
Alcohol and substance use disorders as predictors of child to

adult revictimization in a sample of community women

Violence and victims, 17e jrg., nr. 3, 2002, pp. 319-340

Veel studies tonen aan dat vrouwen die als kind seksueel misbruikt werden op latere leeftijd een relatief grote kans maken om opnieuw slachtoffer te worden. De auteurs richten zich op de vraag wat de rol is van alcohol- en drugsgebruik in deze revictimisatie. Ze maken een onderscheid in drie typen dader: partner, onbekende en vreemde. De onderzoeksgroep bestond uit driehonderd via advertenties opgeroepen vrouwen, waarvan uit de Life Experience Interview bleek dat 137 als kind slachtoffer waren geweest. Een ander in het onderzoek gemaakt onderscheid is dat tussen 'verkrachting' (ongewilde gemeenschap ten gevolge van bedreiging of geweld) en 'gedwongen gemeenschap' (ongewilde gemeenschap ten gevolge van verbale dwang of doordat de dader zijn autoriteit misbruikt). Vrouwen die als kind al slachtoffer waren, bleken relatief vaker problemen te hebben met drugs en alcohol. Deze problemen bleken verder dikwijls voor te komen bij verkrachte

vrouwen en bij vrouwen die gedwongen werden tot gemeenschap door kennissen en vreemden, maar niet vaak bij door partners gedwongen vrouwen. In het algemeen en voor alle onderzochte vrouwen geldt dat (problemen met) gebruik van alcohol en drugs risicofactoren zijn. Met literatuuropgave.

22

Messner, S.F., G. Deane, e.a.

A log-multiplicative association model for allocating homicides with unknown victim-offender relationships

Criminology, 40e jrg., nr. 2, 2002, pp. 457-479

Al lange tijd wordt erkend dat het van belang is om de algemene categorie 'moord en doodslag' onder te verdelen in homogene subcategorieën. Zo'n onderverdeling kun je maken op basis van de relatie tussen dader en slachtoffer. Dat is van belang voor een goede bestudering van moord en doodslag tussen partners.

Bovendien is gebleken dat vrouwen veel meer kans hebben dan mannen om een intieme partner te doden of door een intieme partner te worden gedood. Ten slotte is het om theoretische

redenen interessant om geweld tussen vreemden te kunnen onderscheiden van andere vormen van geweld. Tot dusverre is het gebruikelijk geweest om de gevallen waarin de relatie tussen dader en slachtoffer niet bekend is evenredig te verdelen over de categorieën waarin die relatie wel bekend is. De auteurs leggen uit wat daarvan de nadelen zijn en stellen een andere methode voor: het log-multiplicatieve model. Ze passen dit toe op de gegevens over moord en doodslag van de FBI over de jaren 1996 en 1997 en vergelijken de resultaten met die van de conventionele methode. Daaruit blijkt dat met het nieuwe model een groter deel van de moorden en doodslagen tussen vreemden plaatsvindt dan met het oude model.

Met literatuuropgave.

Boeken en rapporten

Onderstaande publicaties kunnen te leen worden aangevraagd bij het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, Koninginnegracht 19, Den Haag, email: a.eind@minjus.nl; tel.: 070-3706554/3

Blaauw, E., M. Hoeve e.a. (red.)

Mentally disordered offenders; international perspectives on assessment and treatment
Elsevier Bedrijfsinformatie, 2002

Buchanan, A. (red.)

Care of the mentally disordered offender in the community
Oxford/New York, Oxford University Press, 2002

Davis, G., R. Lindsey e.a.

Experiencing inquests
London, Home Office Research, Development and Statistics Directorate, 2002

Davis, K.E., I.H. Frieze e.a.

Stalking; perspectives on victims and perpetrators
New York, Springer Publishing Company, 2002

Goris, P., L. Walgrave (red.)

Van kattenkwaad en erger; actuele thema's uit de jeugd-criminologie
Leuven/Apeldoorn, Garant, 2002

Groenhuijsen, M.S., G. Knigge

Dwangmiddelen en rechtsmiddelen; derde interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001
Deventer, Kluwer, 2002

Keune, C., C. van Horssen e.a.

Trendstudie; allochtone jeugd; vooruitgang of stilstand? Maatschappelijke positie, beleid en onderzoek in de periode 1989-1998

Utrecht, Verwey-Jonker Instituut, 2002

Kooijmans, T.

Op maat geregeld? Een onderzoek naar de grondslag en de normering van de strafrechtelijke maatregel (proefschrift)

Rotterdam, Sanders Instituut, 2002

Lehti, M., K. Aromaa

Trafficking in human beings, illegal immigration and Finland
Helsinki, Helsinki University Press, 2002

Leiden, I. van, H.B. Ferwerda e.a.

Cameratoezicht; goed bekeken?
Arnhem, Beke, 2002

Ministeries van Justitie,

Binnenlandse Zaken en

Koninkrijksrelaties, Economische Zaken

Dynamisch cameratoezicht; een verkenning naar draadloze overdracht van camerabeelden
Den Haag, Senter, 2002

Nieuwbeerta, P. (red.)

Crime victimization in comparative perspective; results from the International Crime Victims Survey, 1989 - 2000

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2002

Nijsten, C., P. Geense e.a.

Autochtone ouders en Justitie; vragen en behoeften van Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse ouders van jeugdigen die in aanraking komen met politie en Justitie

Nijmegen, Katholieke Universiteit Nijmegen, 2002

San, M. van, E. Snel e.a.

Woninginbrekers en zware jongens; daders uit voormalig

Joegoslavië in beeld

Rotterdam, Risbo, 2002

Strang, H.

Repair or revenge; victims and restorative justice

Oxford, Clarendon Press, 2002

Vogelvang, B.O., J.J. van den Braak e.a.

Kindersekstoerisme (vanuit Nederland); onderzoek naar bestaande en (mogelijk) nieuwe reisbestemming

Woerden, Adviesbureau Van Montfoort, 2002

Walgrave, L. (red.)

Restorative justice and the law

Cullompton, Willan Publishing, 2002

De WODC-rapporten

Om zo veel mogelijk belanghebbenden te informeren over de onderzoeksresultaten van het WODC wordt een beperkte oplage van de rapporten kosteloos verspreid onder functionarissen, werkgroepen en instellingen binnen en buiten het ministerie van Justitie. Dit gebeurt aan de hand van een verzendlijst die afhankelijk van het onderwerp van het rapport opgesteld wordt. De rapporten in de reeks Onderzoek en Beleid (O&B) worden uitgegeven door Boom Juridische uitgevers en zijn voor belangstellenden, die niet voor een kosteloos rapport in aanmerking komen, te bestellen bij Boom distributiecentrum, postbus 400, 7940 AK Meppel, tel.: 0522-23 75 55, via E-mail: bdc@boom.nl

De rapporten tot en met nr. 196 zijn uitgegeven door Gouda Quint BV en zijn te bestellen bij Gouda Quint BV, postbus 23, 7400 GA Deventer, tel.: 0570-63 31 55. Een complete lijst van de WODC-rapporten is te

vinden op de WODC-Internetsite (www.wodc.nl). Daar zijn ook de uitgebreide samenvattingen te vinden van alle vanaf 1997 verschenen WODC-rapporten. Volledige teksten van de rapporten (vanaf 1999) zullen met terugwerkende kracht op de WODC-site beschikbaar komen. Hieronder volgen de titelbeschrijvingen van de in 2000, 2001 en 2002 verschenen rapporten.

Onderzoek en Beleid

Heiden-Attema, N. van der, M.W. Bol

Moelijke jeugd; risico- en protectieve factoren en de ontwikkeling van delinquent gedrag in een groep risicjongeren

2000, O&B 183

Bunt, H.G. van de, J.M. Nelen (red.)

De toekomst van de bijzondere opsporingsdiensten

2000, O&B 184

Eshuis, R.J.J., N. Dijkhoff

Nevenfuncties zittende magistratuur

2000, O&B 185

Leuw, Ed., L.L. Motiuk (bijdragen van); inleiding van H.J.C. van Marle

Toezicht op seksuele geweldplegers na invrijheidstelling - Safe reintegration of sexual offenders

2000, O&B 186

Kesteren, J. van, P. Mayhew en P. Nieuwbeerta

Criminal victimisation in seven-teen industrialised countries; key

findings from the 2000 International Crime Victims Survey

2000, O&B 187

Vervaele, J.A.E., A.H. Klip (red.), A.J. Berg, N.M. Dane, O.J.D.M.L. Jansen

Administratieve en strafrechtelijke samenwerking inzake fraudebestrijding tussen justitiële en bestuurlijke instanties van de EU-lidstaten

2000, O&B 188

Huls, F.W.M., M.M. Schreuders, M.H. Ter Horst-van Breukelen, F.P. van Tulder (red.)

Criminaliteit en rechtshandhaving 2000; ontwikkelingen en samenhangen

2001, O&B 189

Jungmann, N., E. Niemeijer, M.J. ter Voert

Van schuld naar schone lei; evaluatie Wet Schuldsanering natuurlijke personen

2001, O&B 190

Leuw, Ed. en N. Mertens

Evaluatie beginselenwet Tbs/wet Fokkens

2001, O&B 191

Huijbregts, G.L.A.M., F.P. van

Tulder, D.E.G. Moolenaar

Model van justitiële jeugdvoorzieningen voor prognose en capaciteit

2001, O&B 192

Kruissink, M., C. Verwers

Het nieuwe jeugdstrafrecht; vijf jaar ervaring in de praktijk

2001, O&B 193

Verrest, P.A.M.

Ter vergelijking; een studie naar het Franse vooronderzoek in strafzaken

2001, O&B 194

Kamphorst, P.A., G.J. Terlouw

Van vast naar mobiel; een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarigen als modaliteit voor de voorlopige hechtenis

2002, O&B 195

Moolenaar, D.E.G., F.P. van

Tulder, G.L.A.M. Huijbregtsen,

W. van der Heide

Prognose van de sanctiecapaciteit tot en met 2006

2002, O&B 196

Bokhorst, R.J., C.H. de Kogel en

C.F.M. van der Meij

Evaluatie van de Wet BOB; fase 1

2002, O&B 197

Kleemans, E.R., M.E.I. Brienens,

H.G. van de Bunt m.m.v. R.F.

Kouwenberg, G. Paulides en J.

Barendsen

Georganiseerde criminaliteit in Nederland

2002, O&B 198

Voert, M. ter, J. Kuppens

Schijn van partijdigheid rechters

2002, O&B 199

Daalder, A.L.

Het bordeelverbod opgeheven; prostitutie in 2000-2001

2002, O&B 200

Klijn, A.

Naamrecht

2002, O&B 201

Kruissink, M. en C. Verwers

Jeugdreclassering in de praktijk

2002, O&B 202

Eshuis, R.J.J.

Van rechtbank naar kanton; evaluatie van de competentiegrensverhoging voor civiele handelszaken in 1999

2002, O&B 203

Meijer, R.F., M. Grapendaal,

M.M.J. van Ooyen, B.S.J.

Wartna, M. Brouwers en A.A.M.

Essers

Geregistreerde drugcriminaliteit in cijfers; achtergrondstudie bij het Justitieonderdeel van de Nationale Drugmonitor:

Jaarbericht 2002

2003, O&B 204

Onderzoeksnotities**Beenakkers, E.Th.M.**

Effectiviteit van sanctieprogramma's: bouwstenen voor een toetsingskader; een literatuurstudie
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 1, 2000

Bijleveld, C., A. Taselaar

Motieven van asielzoekers om naar Nederland te komen; verslag van een expert meeting
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 2, 2000

Verrest, P.A.M.

De sturing en controle van de politie in het Franse en Nederlandse vooronderzoek in strafzaken
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 3, 2000

Eshuis, R.J.J., M.N. van Es

Werklast versnelling handelszaken
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 4, 2000

Meijer, B.G.

Cameratoezicht in het publieke domein in EU-landen
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 5, 2000

Heiden-Attema, N. van der, B.S.J. Wartna

Recidive na een verblijf in een JBI; een vervolgstudie naar de geregistreerde criminaliteit onder

jongeren die werden opgenomen in een justitiële behandelinrichting
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 6, 2000

Breugel, A.M.M. van, L. Boendermaker

Eisen in jeugdzaken; een inventarisatie van meningen over de 'requireerrichtlijn in kinderezaken'
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 7, 2000

Baas, N.J.

Rekrutering en (permanente) educatie van de zittende magistratuur in vijf landen; een internationale verkenning
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 8, 2000

Heiden-Attema, N. van der, B.S.J. Wartna

Recidive na een strafrechtelijke maatregel; een studie naar de geregistreerde criminaliteit onder jongeren met een pibb, een jeugd-tbr of een pij
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 9, 2000

Beenakkers, E.M.Th.

Effectiviteit van sanctieprogramma's: op zoek naar interventies die werken; met name bij zeden- en geweldsdelinquenten en delinquenten met cognitieve tekorten – een literatuuronderzoek
WODC, Onderzoeksnotitie nr. 1, 2001

Heide, W. van der, D.E.G.

Moolenaar, F.P. van Tulder

Prognose van de sanctiecapaciteit 2000-2005

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 2, 2001

Kruissink, M. en A.A.M. Essers

Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit; periode 1980-1999

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 3, 2001

Moolenaar, D.E.G.

Tussen uitspraak en detentie; een verklaring voor het verschil tussen twee methoden om de behoefte aan sanctiecapaciteit te meten

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 4, 2001

Bernasco, W.

Trajectvorming in en rond de justitiële jeugdinstellingen

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 5, 2001

Baas, N.J.

Probleemouders, probleemkinderen? Een literatuurstudie van transgenerationale overdracht van problemen die tot kinderschermingsmaatregelen (kunnen) leiden

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 6, 2001

Beke, B.M.W.A., W.J.M. de Haan, G.J. Terlouw

Geweld verteld; daders, slachtoffers en getuigen over 'geweld op straat'

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 7, 2001

Smit, P.R., S. van der Zee, W. van der Heide, F. Heide

Moord en doodslag in 1998

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 8, 2001

Ginkel, E.C. van

Telling beslag op zeeschepen in Nederland en de omliggende landen

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 1, 2002

Jacobs, M.J.G., A.A.M. Essers, R.F. Meijer

Daderprofielen van autodiefstal; een vooronderzoek met behulp van de WODC-Strafrechtmonitor en het Herkenningsdienstsysteem

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 2, 2002

Verrest, P.A.M., E.M.Th.

Beenackers

Evaluatie Wet Herziening gerechtelijk vooronderzoek; eerste fase van het onderzoek

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 3, 2002

Bol, M.W.

Jeugdcriminaliteit over de grens; een literatuurstudie naar ontwikkeling, wetgeving, beleid, effectieve preventie en aanpak (ten aan-

*zien) van jeugdcriminaliteit
buiten Nederland*

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 4,
2002

Baas, N.J.

*Mediation in civiele en bestuurs-
rechtelijke zaken: een internatio-
naal literatuuronderzoek*

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 5,
2002

**Winter, J., U. Noack, P. Bissara,
D. Trevisan, J. Bates, J.S.**

Christensen, M. van Ginneken
*Cross border voting in Europe;
the expert group on cross-border
voting in Europe: final report*

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 6,
2002

**Siepermann, M. en M. van
Ooyen-Houben**

*Gebruik en aanschaf van canna-
bis door 16- en 17-jarigen*

WODC, Onderzoeksnotitie nr. 7,
2002

Berg, E.A.I.M. van den, m.m.v.

R. Aidala en E.M.Th. Beenackers
*Organisatiecriminaliteit; aard,
achtergronden en aanpak*

WODC, Onderzoeksnotities,
nr. 8, 2002

R&R

*Nederlands tijdschrift voor
Rechtsfilosofie & Rechtstheorie*

Abonnement

€ 75,- per jaar

inclusief BTW en

verzendkosten

ISSN 0165-0831

Verschijnt drie keer
per jaar

■ R&R bevat wetenschappelijke achtergrondartikelen die een belangrijke bijdrage leveren aan het inzichtelijk maken van (de ontwikkelingen van) de wijsbegeerte van het recht.

■ Uitgebreide boekbesprekingen.

■ De redactie bestaat uit M. Adams, M.A.J.M. Buijsen, J.L.M. Gribnau, A.M. Hol, N.J.H. Huls, Th. Mertens, G. van Roermund, K. Rozemond en P.C. Westerman.

Een gratis proefnummer? Bel (070) 330 70 33

Direct een abonnement? Bel (0522) 23 75 55

Bju

Boom Juridische uitgevers

Postbus 85576 2508 CG Den Haag tel. (070) 330 70 33 fax (070) 330 70 30
e-mail info@bju.nl website: www.bju.nl

Verrassende reeks voor het onderwijs!

Boom Basics

Redactie prof. mr. T. Hartlief, prof. mr. A.W. Heringa en
prof. mr. C.J.H. Jansen

Prijs € 10,- of € 12,50
(per deel)

inclusief BTW,
exclusief verzend- en
administratiekosten,
ook verkrijgbaar via de
boekhandel

■ De Boom Basics-reeks is primair bestemd voor het onderwijs aan de juridische faculteiten en hbo's.

■ Aan de hand van onder andere puntsgewijze uitleg, korte toelichtingen en overzichtelijke casussen wordt een compleet rechtsgebied voor de eerste- en tweedejaarsvakken in kaart gebracht.

■ In deze reeks zijn inmiddels verschenen: *Verbintenissenrecht*, *Goederenrecht*, *Sociaal recht*, *Naamloze en besloten vennootschap*, *Bestuursrecht*, *Staatsrecht*, *Strafrecht*, *Europees recht*, *Verzekeringsrecht* en *Burgelijk procesrecht*.

Bestel nu! Bij de (juridische) boekhandel of mail naar info@bju.nl.

Bju

Boom Juridische uitgevers

Postbus 85576 2508 CG Den Haag tel. (070) 330 70 33 fax (070) 330 70 30
e-mail info@bju.nl website: www.bju.nl